

О. Ю. Гулевич,
*кандидат економічних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри фундаментальних економічних дисциплін,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

СФЕРА ПОСЛУГ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У 70-х рр. ХХ століття передові і найрозвиненіші країни вступили на шлях постіндустріального розвитку. Трансформація індустріальної економіки у постіндустріальну економіку, або економіку послуг, є найважливішою закономірністю ХХ століття. У сфері послуг створюється 75% ВВП США і 65% ВВП країн Західної Європи і Японії [1]. Тобто саме у сфері послуг, а не в промисловості, створюється основний продукт розвинених країн.

Сфера послуг – комплекс підприємств, для яких надання послуг є основним чи побічним видом діяльності [2].

В економіці постіндустріального суспільства виділяються декілька важливих процесів і тенденцій.

По-перше, НТП приводить до інтенсифікації виробництва у промисловості і сільському господарстві і витісненню з них робочої сили. Люди, які втратили місце у цих галузях, зазвичай ідуть працювати в торгівлю, сферу соціальних послуг, туризм. Їхні посади не є високооплачуваними, а швидше низькооплачуваними. Ці працівники займаються так званим побутовим сервісом. Таким чином іде процес “сервисизації” економіки.

По-друге, одночасно із “сервисизацією” відбувається процес інформатизації суспільства. Цей процес потребує залучення до інформаційної діяльності більшої кількості кваліфікованих працівників. Саме цей процес є визначальним при становленні інформаційного суспільства.

По-третє, набирає силу процес інтелектуалізації. Він полягає у кількісному зростанні групи людей, які займаються творчою, інтелектуальною працею. До цієї групи можна включити не тільки вчених, а й людей традиційно творчих професій (письменників, журналістів, художників, артистів), а також менеджерів, фінансових аналітиків, лікарів, юристів тощо. Значимість цієї групи працівників в економіці невпинно зростає.

Отже, “сервисизація” надає процесу постіндустріалізації масовості, але при цьому зменшує середні доходи працівників сфери послуг. А інформатизація та інтелектуалізація задають основний вектор розвитку постіндустріальної економіки і забезпечують сфері послуг головне місце в сучасній економічній системі.

Під впливом глобалізації сформувались умови для активної інтеграції багатьох послуг у світовий простір, чому сприяє, зокрема, Інтернет.

Величезна кількість послуг стала об'єктами зовнішньої торгівлі. Це такі послуги як телекомунікаційні, фінансові, інформаційні, консалтинг, менеджмент, маркетинг, інженерно-будівельні, аудиторські, освітні, туристичні та інші. Важливо те, що тепер розвиток цих послуг надає динамізму і прискорення загальному процесу глобалізації, розширює її межі.

У суспільній думці домінує оцінка глобалізації як процесу, зупинити який неможливо. І на перший план у світовій політиці та економіці висувається непроста задача максимізації вигод від глобалізації. Так, вигодою від глобалізації послуг є прискорення міжнародної дифузії наукових знань, передових технологій, виробничого досвіду, організаційно-управлінських моделей.

Вигоди від глобалізації послуг мають споживачі послуг, оскільки розширюються можливості вибору, під впливом конкуренції знижуються ціни, покращується якість сервісу.

Глобалізація послуг впливає і на гуманітарний процес: розширюється доступ споживачів до високоякісних послуг освіти, медицини, культури, туризму, завдяки чому підвищується якість життя населення.

Прагнення до кращої якості життя – важливий фактор розвитку сфери послуг і в Україні. Адже попри всі соціально-економічні і політичні негаразди люди за сприяння інформаційних мереж потрапляють під вплив глобальних тенденцій, стереотипів соціально-побутової поведінки, які формуються у розвинених країнах, а потім переносяться і на інші країни світу. Тут насамперед може йтися про туристичні послуги. Слід зазначити, що країни з розвинутою ринковою інфраструктурою туризму мають високу частку комерційних послуг в експортних надходженнях – більше 30% (Греція, Туніс, Єгипет, Туреччина).

Дослідження місця і ролі сфери послуг в економіці розвинених країн дозволяє зробити висновок, що сучасний етап розвитку економіки можна визначити як “економіку послуг”. Це пов’язано, насамперед, із суттєвими змінами в структурі економіки і проявляється в тому, що:

- 1) спостерігається випереджальне зростання темпів виробництва послуг порівняно з матеріальним виробництвом;
- 2) зростає абсолютна чисельність і частка працівників, зайнятих у сфері послуг;
- 3) у світовій торгівлі відбувається постійне збільшення обсягів і підвищення темпів експортно-імпортних операцій у сфері послуг;
- 4) зростає інтенсивність міграційних потоків робочої сили у сфері послуг.

Таким чином, у сучасному світі саме послуги стають важливим результатом праці дедалі більшої чисельності працівників, а споживання послуг – переважним засобом задоволення потреб людини.

Список використаних джерел

1. Економіка зарубіжних країн : [навч. посіб.] / Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, С. Н. Лебедева та ін. ; за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського. – К. : “Центр учбової літератури”, 2013. – 292 с.
2. Сидорова А. В. Методи аналізу і прогнозування розвитку підприємств сфери послуг : автореф. дис. доктора екон. наук / А. В. Сидорова. – Донецьк, 2003. – 24 с.